

Rudniške elektrarne

Od druge polovice 19. stoletja do konca prve svetovne vojne je bil Rudnik živega srebra deležen številnih tehničnih, tehnoloških in organizacijskih sprememb. Idrijski rudnik je vedno sledil novim dosežkom tehnike in tako so vodne turbine nadomestile vodna kolesa že leta 1903.

Rudniške elektrarne Soških elektrarn so:

- **HE Pečnik**
- **HE Mesto**
- **HE Marof**

HE Pečnik

Z zaježitvijo Peklenskega potoka pod Pečniškimi mlini pri Spodnji Idriji je leta 1901 idrijski rudnik živega srebra začel graditi prvo rudniško elektrarno – HE Pečnik. Elektrarna je začela obratovati leta 1903. Med 2. svetovno vojno so jo partizani razstrelili in popolnoma uničili. Elektrarna je bila ponovno usposobljena za obratovanje leta 1953.

Zaradi prevelikih stroškov vzdrževanja v primerjavi s tedaj nizko ceno električne energije je rudnik elektrarno leta 1971 zaprl. Čez deset let so Soške elektrarne začele z deli za njen ponovni zagon. Uporabile so del starih objektov, na novo pa so morale zgraditi strojnico, del tlačnega cevovoda in objekte za odvajanje vode. Elektrarna je bila usposobljena za obratovanje leta 1983.

HE Mesto

Leta 1909 je bila za potrebe idrijskega rudnika na levem bregu Idrijce zgrajena HE Mesto. Zaradi majhnega vodnega dotoka je bila HE Mesto sprva mišljena kot kombinirana hidro-termična (kalorična) elektrarna, saj so vanjo postopoma postavljali tudi dizelske motorje in jo v naslednjih obdobjih večkrat dograjevali.

Huda povodenj leta 1948 je podrla jez pri Kobili in voda ni več dotekala po dovodnem kanalu (t. i. rakah). Čez dve leti je bila v elektrarno vgrajena nova turbina, ki še vedno deluje. Po potresu leta 1976 je bila zgradba v celoti obnovljena.

Fotografije HE Mesto:

Slika 1: Notranjost strojnične zgradbe

Slika 2: Strojnična zgradba

Slika 3: Dovodni kanal

Slika 4: Zapornice

Slika 5: Pregrada

Slika 6: Dovodni kanal

HE Marof

Načrte za postavitve rudniške elektrarne Marof so izdelali že v času avstroogrške monarhije, vendar jih zaradi prve svetovne vojne niso uspeli uresničiti. Elektrarno so dokončali Italijani leta 1932.

Ob zaprtju idrijskega rudnika so elektrarno prevzele Soške elektrarne in jo v letih od 1983 do 1985 obnovile in posodobile. V celoti je bil obnovljen stari jez na Idrijci, kjer sta vgrajeni dve vodni blazini za avtomatsko regulacijo višine zajezone vode. Elektrarna še danes v celoti obratuje z isto opremo. HE Marof je leta 1999 prejela priznanje občine Idrija za najboljše urejen industrijski objekt.

Fotografije HE Marof:

Slika 7: Pregrada

Slika 8: Strojnična zgradba

Slika 9: Notranjost strojnične zgradbe

Slika 10: Strojnična zgradba